

Det kongelige
kunnskapsdepartement

Saksbehandler Marit Leegaard
Vår referanse DM 1210219

Deres ref. 21/2786
Dato 21.05.2021

Høringsnotat Langtidsplan forskning og høyere utdanning 2021

Norsk Sykepleierforbund (NSF) takker for muligheten til å gi innspill til den nye langtidsplanen for forskning og høyere utdanning.

Det er mye NSF støtter i Regjeringens langtidsplan for forskning og høyere utdanning. Som at offentlig sektor må drive kontinuerlig innovasjon, ny teknologi må tas i bruk og videreutvikles, og at det må etableres gode samarbeidsarenaer for å vurdere kunnskapsbehovet i sektoren. I tillegg beskriver planen Regjeringens mål om økt kunnskapsbasert tjenesteproduksjon og tjenesteutvikling med særlig vekt på forskningssvake og tverrsektorielle områder, som vi mener også må omfatte sykepleieforskning.

Våre innspill er strukturert som kortfattede svar på følgende av opprinnelig ni ulike spørsmål slik Statsråden og Kunnskapsdepartementet har bedt om:

1. *Hvilke endringer i samfunnet gir behov for endringer eller forsterket innsats innenfor forskning og høyere utdanning i årene som kommer?*
2. *Er det konkrete hindringer i det norske kunnskapssystemet som svekker måloppnåelsen for langtidsplanen, og hva kan gjøres?*
3. *Hva bør videreføres og endres ved målene i langtidsplanen?*
4. *Hva bør videreføres og endres ved prioriteringene?*
5. *Hva slags opptrappingsplaner bør den nye planen ha?*

NORSK SYKEPLEIERFORBUND

Tollbugt. 22 Telefon: 0 24 09
Postboks 456 Telefaks: 22 04 32 40
0104 Oslo E-post: post@nsf.no

www.nsf.no
Bankgiro: 1600 49 66698
Org.nr: NO 960 893 506
MVA

Faktura adresse: sykepleierforbundet@invoicedrop.com

1. Hvilke endringer i samfunnet gir behov for endringer eller forsterket innsats innenfor forskning og høyere utdanning i årene som kommer?

Flere multisyke eldre, flere yngre med kroniske sykdommer, nasjonal målsetting om å redusere kroniske sykdommer med 25%, flere med psykiske helseutfordringer, frafall i skolen og ønske om bedre rusbehandling og omsorg, vil sammen med økte krav til kvalitet og individuell behandling kreve økt kunnskap og kompetanse hos sykepleiere.

Dette medfører at behovet for helsepersonell vil øke betraktelig også i neste planperiode. SSB sine framskrivninger tilsier at vi vil mangle 28000 sykepleiere i 2030. Vi trenger en sykepleierutdanning som på alle nivå har tilstrekkelig kapasitet, og som sikrer at kandidatene får den kompetansen som helsetjenesten trenger og vi må jobbe smartere.

Pasienter og samfunnet forventer at helsetjenestene er kunnskapsbaserte. Bedre kunnskapssystemer og mer innovasjon enn vi har i dag er nødvendig for å yte kvalitetsmessig god og effektiv helsehjelp. Forskning og innovasjon må skje nært der tjenesten utøves og med medvirkning av pasienter og helsepersonell. Sykepleie er et bredt og sammensatt fag som skal gi kunnskapsbaserte tjenester til pasienter, brukere og pårørende i alle livets faser på alle nivå og områder av helse og omsorgstjenesten.

Langtidsplanen mangler derfor fortsatt konkrete løsningsforslag for å sørge for at samfunnets behov for kvalifisert helsepersonell generelt, og sykepleiere spesielt, blir dekket. Uten en sterkere satsing kan ikke dagens høye studentantall opprettholdes eller økes. Vi ser alt i dag at utdanningene er sterkt presset og at studiekvaliteten er utfordret.

NSF foreslår:

- At stipendiatene er yngre. Forskerlinjer slik langtidsplanen beskriver er et godt grep, og mer bruk av kombinerte stillinger mellom helsetjeneste og utdanningene kan også være et bidrag. NSF foreslår også at det opprettes egne teknologilinjer som gir en kombinert grad med sykepleie og teknologi. Dette vil

NORSK SYKEPLEIERFORBUND

Tollbugt. 22
Postboks 456
0104 Oslo

Telefon: 0 24 09
Telefaks: 22 04 32 40
E-post: post@nsf.no

www.nsf.no
Bankgiro: 1600 49 66698
Org.nr: NO 960 893 506
MVA

Faktura adresse: sykepleierforbundet@invoicedrop.com

kunne møte behovet for digitalisering og innovasjon i sektoren på sykepleierens premisser.

- At ph.d.-utdanningen blir på 4 år med 25% tilknytning til klinikk/undervisning. Dette kan gjøre det mer attraktivt å bli stipendiat.

2. Er det konkrete hindringer i det norske kunnskapssystemet som svekker måloppnåelsen for langtidsplanen, og hva kan gjøres?

Langtidsplanen har som overordnede mål å møte store samfunnsutfordringer og utvikle fagmiljøer av fremragende kvalitet. NSF ønsker å trekke frem praksis i kommunehelsetjenesten som en konkret hindring for å nå dette målet.¹

I tillegg til muligheten til å rekruttere kvalifisert personell, medfører det å tilby praksisplasser direkte effekter i tjenesten. Studentene vil for eksempel kunne gjennomføre prosjektarbeid som løser konkrete kliniske problemstillinger i kommunen. Videre vil de ansatte bli oppdatert og stimulert til faglig utvikling og kunnskapsbasert praksis i møte med studentene og lærere fra universiteter og høyskoler. Å ta imot studenter i praksis binder kommunene tettere sammen med utdanningssektoren og tjenestene vil derfor lettere kunne dra veksler på de faglige ressursene ved utdanningsinstitusjonene. Dette vil igjen føre til økt pasientsikkerhet og bedre tjenester til brukerne.

Et annet hinder er avkortning av spesialsykepleierutdanningene som er foreslått i Rethos 3. Ingen av målene om mer forskning på helse og sykepleie kan oppfylles uten at man legger bort ideen om forkortede mastergrader.

NSF foreslår:

- Det bør utvikles et tett samarbeid mellom forsknings- og utdanningsinstitusjoner og praksisfeltet i kommunehelsetjenesten.

¹ https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/praksis-i-kommunene/Praksis%20i%20kommunene.pdf/_/attachment/inline/d416573f-ccaf-4df2-83a0-4e97ba320e84:310c12e6facf42e0be035ba99949406d3fd2982d/Praksis%20i%20kommunene.pdf

NORSK SYKEPLEIERFORBUND

Tollbugt. 22
Postboks 456
0104 Oslo

Telefon: 0 24 09
Telefaks: 22 04 32 40
E-post: post@nsf.no

www.nsf.no
Bankgiro: 1600 49 66698
Org.nr: NO 960 893 506
MVA

Faktura adresse: sykepleierforbundet@invoicedrop.com

- Off. ph.d.-stillinger vil være sentrale for mer forskning i kommunehelsetjenesten hvor sykepleiere har sentrale roller.
- Praksisstudier i kommunehelsetjenesten må forskriftsfestes på lik linje med praksisstudier i spesialisthelsetjenesten.
- All sykepleierutdanning må følge gradsstrukturen gjennom bachelor, master og ph.d.

3. Hva bør videreføres og endres ved prioriteringene?

Det ble i det regionale møtet om langtidsplanen med Oslo og omegn 1.juni 2021 nevnt av rektor ved UIO at langtidsplanen bør ha med et nytt prioriteringsområde innen forskning som han kalte **livsvitenskap og helse**. Dette støtter vi i NSF, både med tanke på god helse som et sentralt bærekraftsmål, og den demografiske utviklingen de neste 20 årene. Tverrfaglig forskning og innovasjon i kommunehelsetjenesten med sykepleiere som sentrale aktører er et av fremtidsscenarioene vi har på vår ønskeliste.

HelseOmsorg21-strategien fastslo at vi trenger et kunnskapsløft for kommunehelsetjenestene. Det ble også slått fast at *dette krever at det må avsettes betydelige midler og utvikles et system mellom forsknings- og utdanningsinstitusjoner og kommunene, som sikrer forskning av høy kvalitet*. På bakgrunn av dette har Kommunenes Strategiske Forskningsorgan (KSF) utarbeidet en rapport som en mulig struktur og finansieringsmodell for forskning i kommunale helse- og omsorgstjenester². Rapporten beskriver flere konkrete områder hvor sykepleie nevnes eksplisitt som et satsingsområde for forskning og innovasjon. Her kommer noen eksempler på hvordan sykepleiere med master og ph.d. kan bidra til å gjennomføre viktige forsknings- og innovasjonsprosjekter:

1. Implementering av tiltak for å gjenvinne eller vedlikeholde funksjonsnivå hos skrøpelige eldre vil uansett være sentrale oppgaver for helse- og

² <https://www.ks.no/globalassets/KS-ksf-rapport-F43-interaktiv.pdf>

omsorgstjenesten. Å fastslå hvilke tiltak som har best effekt og som er mest kostnadseffektive, fordrer forskning.

2. Mange sykepleiefaglige prosedyrer i hjemmetjenestene i dag er basert på rutiner etablert i sykehus. Dette gjelder for eksempel krav til sterilitet i forbindelse med sårstell, kateterskift mv. Det er behov for forskning som styrker kunnskapsgrunnlaget for best mulig gjennomføring av slike prosedyrer i en hjemmebasert setting med enkle og kostnadseffektive metoder.
3. Avansert behandling av pasienter med kronisk sykdom, der det tidligere var nødvendig med innleggelse i sykehus, kan nå i økende grad utføres i pasientens eget hjem (f.eks. telemedisinsk overvåking, hjemmedialyse, palliasjon). Med dette følger også nye forskningsbehov.
4. I sykehjem er det generelt et stort behov for å utvikle og systematisk evaluere ikke-farmakologiske tiltak for å vedlikeholde pasientenes funksjonsnivå best mulig og for å forebygge skader (fallulykker, bruddskader og trykksår). Halvparten av dødsfallene i den norske befolkningen skjer nå i sykehjem. Kvaliteten på palliasjon og terminal omsorg er variabel, og forskning vil kunne være med på å heve kvaliteten.

NSF foreslår:

- Langtidsplanen må prioritere helseforskning generelt og sykepleie spesielt. Vi trenger også mer forskning på hvordan helsetjenestene er organisert.
- Ny struktur og finansieringsmodell for forskning i kommunale helse- og omsorgstjenester som anbefales av KSF må bli vedtatt, sikres finansiering og bli iverksatt i løpet av planperioden

NORSK SYKEPLEIERFORBUND

Tollbugt. 22
Postboks 456
0104 Oslo

Telefon: 0 24 09
Telefaks: 22 04 32 40
E-post: post@nsf.no

www.nsf.no
Bankgiro: 1600 49 66698
Org.nr: NO 960 893 506
MVA

Faktura adresse: sykepleierforbundet@invoicedrop.com

5. Hva slags opptrappingsplaner bør den nye planen ha?

Det er positivt at regjeringen i gjeldende langtidsplanen la opp til at det skulle etableres 500 nye rekrutteringsstillinger frem til 2024. Likevel er ikke 500 stillinger for hele forskningsfeltet mye sett i forhold til behovet som følger av generasjonsskiftet som skjer blant forsknings- og utdanningspersonell. Med tanke på høy alder blant de ansatte i UH-sektoren og spesielt innen profesjonsfagene ønsker vi oss en opptrappingsplan som sørger for at behovet for tilstrekkelig *utdanningskapasitet* og krav til *utdanningskvalitet* ses i sammenheng slik NIFU 2018 viste³. Bare 28% av 150 sykepleierstipendiater i 2017 ønsket seg en karriere innen sykepleierutdanningene. Dette utgjør omtrent 10 i året, mens vi trenger minst 40 hvert år for å dekke behovet som følger av aldersavgang innen sykepleierutdanningene de neste 10 årene. I tillegg har vi en gledelig utvikling med flere masterutdanninger som også krever førstekompetanse.

NSF foreslår:

- For å sikre en forskningsbasert utdanning i sykepleie trengs det fortsatt langt flere høgskole- og universitetsansatte med ph.d. Det må utarbeides en forpliktende opptrappingsplan som sikrer at antall rekrutteringsstillinger økes betraktelig, og ti prosent av disse blir øremerket til sykepleie.

Mvh

Lill Sverresdatter Larsen
Forbundsleder

Bente Lüdemann
Fagsjef

[Kopi her]

³ <https://www.nifu.no/publications/1621325/>

NORSK SYKEPLEIERFORBUND

Tollbugt. 22
Postboks 456
0104 Oslo

Telefon: 0 24 09

Telefaks: 22 04 32 40

E-post: post@nsf.no

www.nsf.no

Bankgiro: 1600 49 66698

Org.nr: NO 960 893 506

MVA

Faktura adresse: sykepleierforbundet@invoicedrop.com

NORSK SYKEPLEIERFORBUND

Tollbugt. 22
Postboks 456
0104 Oslo

Telefon: 0 24 09
Telefaks: 22 04 32 40
E-post: post@nsf.no

www.nsf.no
Bankgiro: 1600 49 66698
Org.nr: NO 960 893 506
MVA

Faktura adresse: sykepleierforbundet@invoicedrop.com